

REPORTAGE Inventarisatie boerderijen raakt pioniersgevoel

'Verhaal over Wieringermeer niet genoeg verteld'

In haar gele auto en met oranje hesje aan reed erfgoedcoach Anna Groentjes samen met stagiair Maartje Raster een jaar lang door de Wieringermeerpolder. Van boerderij naar boerderij. Iedere boerderij werd bekeken, gewaardeerd en op de kaart gezet. Een boerderij kreeg extra waardering als deze nog voor agrarische doeleinden werd gebruikt. „Dat hoort in deze polder, maar dat is mijn persoonlijke mening”, vertelt Groentjes.

Simone Bruin
simone.bruin@mediahuis.nl

Wieringerwerf ■ Een 'stolpengekkie' wordt Groentjes ook wel genoemd, zo vertelt ze. Op aanvraag van de gemeente Hollands Kroon heeft zij, namens Stichting Mooi Noord-Holland, onderzoek gedaan naar de Wieringermeerboerderijen in de polder. En dat onderzoek presenteerde Groentjes aan de bewoners van de boerderijen.

Veel bewoners liepen met zorgen de zaal binnen, bang voor de consequenties van het onderzoek. Aan het einde van de avond verlieten velen de bijeenkomst opgelucht en trots. Die zorgen werden onder andere weggenomen door wethouder Robert Leever. Hij voelde de donkere wolk boven de bewoners hangen. Wat als hun boerderij straks als monument wordt aangewezen? Maar dat is niet het huidige beleid van de gemeente. Aanwijzing als monumentaal pand kan alleen met toestemming van de bewoners.

Inventarisatie

Het onderzoek is een nulmeting, een inventarisatie waarbij de boerderijen zijn gewaardeerd op de historische elementen die nog aanwezig zijn. Volgens Leever markeert de avond de start van het gesprek over hoe er wordt omgegaan met de Wieringermeerboerderijen. Ze worden gezien als een belangrijk deel van de polder en van de pioniers die hieraan verbonden zijn. De gemeente wil een gedeeld bewustzijn creëren en de ideeën van de bewoners horen. „Hoe belangrijk vinden we het? Hoe bijzonder vinden we het? We willen het gesprek voortzetten”, vertelt de wethouder.

En terwijl de zorgen bij de bewoners overheersen aan het begin van de avond, stond Groentjes, zoals ze het zelf noemt, als een 'blj konijn' haar onderzoek te presenteren. „Te vertellen over hoe geweldig hun polder is. Er is geen polder zoals de Wieringermeer in Noord-Holland. Het gebruik van het land is zo goed doordacht.”

Groentjes: „Heel bijzonder is dat

Anna Groentjes met haar gele auto voor een T5G boerderij. FOTO JUSTIN IMTHORN

De Siccó Mansholt boerderij is in 2025 gesloopt.

De woonboerderij van Anna en Frank is opgedeeld in drie woningen.

FOTO NICK MAARSEN

de boerderijen seriematig gebouwd zijn, plukjes tegelijkertijd. Met de allerlaatste inzichten van architecten. In 1935 een plukje, in 1938 een plukje, en dat aan een nieuw opgeleverde weg. Aan de hand van het aantal hectare land van de boer werd de grootte van de boerderij bepaald.”

„Ik heb de leegte van de polder altijd al gewaardeerd. En ik wist dat de Wieringermeer een geweldig mooie polder is, maar ik wist niet hoe bijzonder de cultuurhistorische geschiedenis is. Hoe de boerderijen zijn ontstaan, de onderwaterzetting en de verhalen daarvan die nog leven.” Postinundatie, na de onderwaterzetting, is een belangrijk onderdeel geweest van het onderzoek. Veel boerderijen raakten beschadigd of moesten op nieuw worden opgebouwd. „En voor veel bewoners was hun opa de

eerste pachter van de boerderij.” Er zijn nog zo'n 483 Wieringermeerboerderijen, waarvan 190 met een naam, concludeert Groentjes. En vijf à zes neowieringermeerboerderijen: nieuwe boerderijen naar de vorm van of geïnspireerd op een oorspronkelijk gebouwde Wieringermeerboerderij.

Trots

Groentjes: „Ik zeg zeker niet: fixeer de boel en verander niks, dat is niet passend. Mensen moeten de bedrijfsvoering kunnen uitvoeren. Maar denk na voordat je iets doet. Denk na voordat je de makkelijkste weg kiest, er is heel veel mogelijk.” Al luidt haar advies voor de bewoners vooral: „Ga vooral door met zo geweldig zijn. Ik kom zelden in zo'n leuke en prettige polder. De mensen hebben heel veel kennis en zijn terecht allemaal trots.”

Andre Commandeur (61), uit Wieringerwerf, wilde als eigenaar van een boerderij graag weten wat een naam, concludeert Groentjes. En vijf à zes neowieringermeerboerderijen: nieuwe boerderijen naar de vorm van of geïnspireerd op een oorspronkelijk gebouwde Wieringermeerboerderij.

„Als je het zwart-wit beschouwt, dan is alles slopen zonde. Maar alle boerderijen behouden is ook van de zotte. Ik hink op twee benen, er ligt ergens een middenweg.” Andre vindt dat de boerderijen in de polder horen. „Als ik zelf mag kiezen, dan zou ik ook altijd van de originele kleuren uitgaan. Vasthouden aan de basis, zoals de natuurrode dakpannen.”

„Ik sta erachter als we nadenken over behoud zonder dat het ge-

Tentoonstelling

Tot en met 28 maart 2026 is de tentoonstelling Boerderijenbouw te zien bij het Historisch Genootschap Wieringermeer. De tentoonstellingsgroep van het Genootschap heeft al haar boerderijmaquettes uit het archief gehaald. Daarnaast hangen er vele tekeningen van de diverse typen boerderijen die er ontworpen en gebouwd zijn in de loop der jaren tot 1942.

bruik in de weg staat. Ik denk dat het hand in hand kan”, vertelt Maaïke Esselink (40). Samen met haar partner Cees woont ze op een boerderij in Slootdorp. De Pioniersplek, een vergaderlocatie en voedselbos. Haar partner is de derde generatie op de boerderij. Alleen was zijn opa niet de eerste pachter. „Een speciaal geval”, vertelt Maaïke. „Hij was de tweede geborene van een tweeling. Zijn broer woonde in een boerderij aan de dijk, de opa van mijn man woonde in de nissenhut op het erf. Een bijgebouw. Mijn schoonmoeder is daar geboren.”

Selectie

Door de onderwaterzetting kwamen gezinnen bij elkaar op het erf te wonen. Maar door de komst van een dochter werd het toch tijd om een eigen plekje te zoeken. Maaïke:

„Er was een hele strikte selectie, het gebeurde eigenlijk nooit dat er twee zonen uit één gezin een boerderij kregen. We weten dan ook niet hoe hij het voor elkaar heeft gekregen.” Het gezin in de boerderij aan de Schelpenbolweg ging emigreren en zo verhuisde de opa van Cees naar die boerderij. Maar de boerderij is wel kleiner dan de boerderij waar zijn broer, de eerstgeborene van de tweeling, woonde.

„Wij vinden het pioniersverhaal van de Wieringermeer heel erg tof. Uit niets hebben zij met elkaar die samenleving opgebouwd.” Op de Pioniersplek vertellen zij dat verhaal door. „Achter op ons erf hebben wij nog een varkensschuur staan. Die is aan het vervallen, maar daar willen we wat mee. Het is een uniek verhaal van de Wieringermeer. Mensen zijn in zo'n hutje geboren.”

Groentjes heeft dan ook de bijgebouwen meegenomen in de inventarisatie. „Voor ons moet het een nieuwe bestemming krijgen. Het is een uniek stukje Nederland en het verhaal van de Wieringermeer wordt niet genoeg verteld. Je kan wel bepaalde gebouwen gaan aanmerken, maar dan? Wat is het verhaal? Eigenlijk wil je daar educatie en beleving aan koppelen.”

Gezinnen die bij elkaar op het erf woonden, was in de tijd na de onderwaterzetting dus heel normaal in de Wieringermeer. En dat gebruik zetten Anna Bakker (26) en Frank van Zelderen (29) nu door. In april vorig jaar hebben zij de sleutels gekregen van hun woonboerderij in Middenmeer. En die boerderij hebben zij in drie woningen opgedeeld. Anna en Frank wonen in wat vroeger het voorhuis was. Anna's ouders wonen samen met haar broertje in een van de andere woningen, en een ander broertje van Anna woont samen met zijn vriendin in de derde woning. De tuin delen ze, die zij gezamenlijk tijdens tuindagen verzorgen.

Anna komt oorspronkelijk uit Medemblik en Frank uit Hilver-

sum. Het stel heeft elkaar leren kennen tijdens hun studie in Delft. In de Wieringermeer terechtgekomen was eigenlijk nooit het plan. „Dit had ik nooit verwacht”, vertelt Anna. Maar door het grote verlangen naar een grote tuin zijn ze toch in een landelijk gebied beland.

Openbaar vervoer

„Dit is op ons pad gekomen. Het is wennen, een ander gebied. Daar moesten we wel serieus over nadenken. Maar vanwege het huis en de uitstraling hebben we de rest eromheen gepuzzeld”, vertelt Anna. „De boerderij is ontzettend goed onderhouden. Wij konden voortborduren op die basis en de eerste aanzetten naar verduurzaming waren al gemaakt.” Frank: „Het enige jammere is dat er weinig openbaar vervoer is. Dingen met vrienden doen vergt veel planning.”

„We zijn de laatste maanden vooral bezig geweest met klussen. Nu willen we actief bezig gaan met het vinden van hechting. We hopen dat er vriendschappen zullen ontstaan en dat we meer in contact komen met andere jongeren”, vertelt Anna. „Maar het is alsof we in een oase wonen hier.” Frank: „Ineens een sperwer en een bonte specht in de tuin, dat maakt het leuk.”

De bijeenkomst was dan ook een manier om hun gezichten te laten zien tussen hun nieuwe dorpsgenoten. „Het was wel overweldigend dat iedereen elkaar al kende”, vertelt Frank. „En al zoveel generaties die op de boerderijen wonen. Het was interessant om te horen en geeft ook meer context over de polder.” Frank heeft een achtergrond in de architectuur en heeft van huis uit een voorliefde voor boerderijen meegekregen. „Een boerderij heeft altijd zo zijn charmes”, vertelt Frank. Hoewel het beeld van koeien wel wordt gemist. Dat gemis wordt opgelost door een groot schilderij van een koe in de woonkamer.

Rust en ruimte, het is wat de hele familie aantrok in de boerderij. Anna en Frank willen ook graag bewuster leven en meer zelfvoorzienend worden. „We leven in een wereld waar zoveel overconsumptie is, we willen iets teruggeven. Hier kunnen we daadwerkelijk iets doen voor de natuur”, vertelt Anna. Het stel is dan ook actief bezig in de moestuin en volgen een imkerij cursus. Afgelopen jaar hoefden zij van juni tot en met september geen groente te kopen in de supermarkt. Verder gaat Frank één keer per week op in wat zij noemen de 'boerschappen', dan haalt hij biologische producten bij boeren.

Overleven

„We hebben allemaal wel echt een eigen stekkie”, vertelt Anna. „Je eigen privacy, dat voelt wel zo.” Maar mocht haar moeder rode kool over hebben, dan staat dat ook op het menu van Anna en Frank. Op Instagram, huis_en_co, willen zij een inkijkje gaan geven in het leven op de boerderij. „We willen eigenlijk vertellen hoe we hier wonen, hoe we overleven met elkaar”, lacht Anna.

„We hopen wel dat het beleid licht wordt, het moet wel praktisch blijven. We hebben ook niet het idee dat er veel gerommeld wordt. We vinden het interessant om verder te verduurzamen en wat terug te geven.”

Volgens Leever is het in ieder geval niet de bedoeling om agrariërs in de weg te zitten. Het doel is om het verleden niet helemaal los te laten en tegelijkertijd ruimte voor ontwikkeling te behouden. De Wieringermeerpolder is bij uitstek een innovatieve polder en dat innovatiekarakter is nog altijd te merken. Die pioniersmentaliteit wil de gemeente niet beperken. Tot eind oktober kunnen bewoners van de Wieringermeerboerderijen nog input geven. Op basis van deze input wordt er een voorstel gedaan aan de gemeenteraad en het college van B&W.

BRON HISTORISCH GENOOTSCHAP WIERINGERMEER

Karakteristiek pand

De gemeente kan een boerderij wel aanwijzen als een karakteristiek pand. In dat geval is er een omgevingsvergunning nodig voordat een gebouw gesloopt mag worden. Dit geeft ruimte voor een gesprek voordat een boerderij zomaar wordt gesloopt. De Siccó Mansholt boerderij is bijvoorbeeld door de komst van de datacenters gesloopt.